

Moj susret s akademikom prof. dr. Andrijom Štamparom i prilozi novoj povijesti zdravstva našega zavičaja

Početak ljeta, te davne 1954. godine šetao sam šumskom cestom od hotela Strmac prema Sanatoriju za dječji TBC sa svojim poznanikom iz studentskih dana Franom Jelavićem, koji je nedavno diplomirao medicinu i došao u novogradišku bolnicu na stažiranje. Pričali smo o izgradnji spomenutog sanatorija u kome i on mora provesti dio staža, kad uočih da nam u susret dolaze dva neobična šetača. Tada su na toj relaciji šetači bili prava rijetkost jer su se posjetioci Strmca zadržavali najviše na stazi između hotela i dvaju umjetnih jezera iznad kojih se prostirala lijepa dolina s nekoliko nacionaliziranih privatnih objekata, koji su pretvoreni u sindikalna i sportska odmarališta.

Bio je predivan sunčan dan. Nedjelja poslijepodne. Prvi je šetač bio stariji čovjek jake tjelesne građe u tamnom, gotovo svečanom odijelu, čiji je sako zbog vrućine prebacio preko ramena s raskopčanom kravatom i košuljom. Vidjelo se da ga hodanje pomalo umara, jer je često zastajkivao razgledajući dolinu kroz koju je prolazila cesta i potok. Na pristojnoj udaljenosti iza njega, od oko 12 metara, šetao je drugi, znatno mlađi čovjek s šilt kapom na glavi, laganom svijetlosmeđom kožnom jaknom, jahaćim hlačama i uglancanim čizmama tamnosmeđe boje, kakve su nosili osobni vozači bogataških obitelji, ili politički komesari iz komunističkog razdoblja. Kada bi zastao prvi, zastao bi i drugi šetač. Kada bi krenuo prvi, krenuo bi i drugi, strogo pazeći da mu se ne približi na manje odstojanje. Ova izrazita distanca između dva čovjeka učinila mi se čudnom i neobičnom u eri naglašenog drugarstva, bratstva i jedinstva, zbližavanja među ljudima, kao i poništavanja socijalnih razlika među njima, o čemu su nas učili u školama.

O bolnici na Strmcu

Autor Mladen Vidaković
12. rujna 2014.

Polako smo se približavali jedni drugima i iznenada mi Frane reče: "Znaš li ti tko nam dolazi u susret." Pogledao sam ga u čudu; pogledao i nadolazeće osobe i odmahnuo glavom iako mi se onaj prvi učinio poznatim. A Frane je, naglašavajući svaku riječ, izrekao: "Pa to ti je prof. dr. Andrija Štampar, kod koga sam polagao ispit iz higijene". Prilikom mimoilaženja Frane ga je uljudno pozdravio, prišao je udvornički dr. Štamparu, predstavio se i upitao ga sjeća li se još svoga studenta. Dr. Štampar ga pažljivo pogleda, ali se očito nije mogao sjetiti i gotovo ispričavajući se, reče: Mnogo je vas studenata prodefiliralo pored mene na ispitima, a i vid mi popušta. Godine čine svoje. A jesi li ti iz Gradiške? – Nisam, ja sam Dalmatinac na stažu u Novoj Gradiški. – E vas Dalmatince susrećem na svakom koraku.

Nastala je mala pauza u razgovoru tijekom koje se dr. Štampar okrenuo meni jer je bilo očito da me je moj poznanik Frane, u zanosu susreta s ovim velikim humanistom, zaboravio predstaviti. A koji si ti, jesi li i ti Dalmatinac? – Nisam, ja sam ovdašnji Slavonac, student Vidaković Mladen. – A što studiraš? – Prirodne znanosti, odnosno biologiju, a jako me zanima i biokemija.

Sada me je dr. Štampar malo bolje promotrio i odjednom me upita:

A što ti dođe dr. Ivo Vidaković? – Pa to mi je otac. Iz djetinjstva se sjećam da ste se susretali s mojim ocem, kada ste dolazili u posjet vašim roditeljima koji su stanovali odmah do naše kuće. Ali dr. Vidaković je ubijen 1945. godine prigodom oslobođanja Nove Gradiške. – Znam, znam, reče dr. Štampar, čuo sam za tu tragediju i nepravdu koja je učinjena, navodno je to bila neka zabuna.

Slegnuo sam ramenima i zašutio. Dr. Štampar je bio visokopozicionirani dužnosnik u komunističkoj državi čija je vojska strijeljala moga oca, a nije bilo ni mjesto ni vrijeme da raspravljamo je li to bila zabuna, osveta ili nešto treće. Pogotovo ne pred svjedocima, jer je Štamparov pratitelj, iako na pristojnoj udaljenosti, mogao čuti naš razgovor. Vjerujem da je i dr. Štampar mislio isto, jer je nakon kraće stanke prešao na sasvim drugu temu rekavši: Ti ćeš me kao prirodoslovac možda bolje razumjeti. Sjedim na raznim sastancima i skupovima a onda ovako prošećem i gledam kako nemilosrdno sijeku ovu našu slavonsku šumu i odvoze je ovom prašnjavom cestom na pilane. Borio sam se protiv izgradnje te ceste jer prašina ugrožava plućne bolesnike u sanatoriju, a borim se i protiv sječe jer su šume naša druga pluća. Ali neće da me razumiju i podrže. Stari vuk, pasja sprdačina.

O bolnici na Strmcu

Autor Mladen Vidaković
12. rujna 2014.

SOCIÉTÉ DES NATIONS

LEAGUE OF NATIONS

Zagreb, 27. II 37

Dragi gospodine kolega,

Kada nam bio davan za
provodu moje nerabovane majke
moji su me sretno obavijestili
o Vašoj rijetkoj poštenosti,
koju ste iskazivali za vrijeme
pokojućine bolesti.

Čuo mi je to vam se lično
niješam mogao da na vreme, ste
ste vi mojina učivili; zahvalni.
Nadam se, da ovim putem
primite moju duboku zahvalnost
na rijetkoj pažnji i brizi za
moju majku.

sa osobitom postojanošću
i poverljivošću

R. Stampar

O bolnici na Strmcu

Autor Mladen Vidaković
12. rujna 2014.

